

УДК: 378.147

О.П. ШЕВЧЕНКО

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ПРОЦЕСУ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

***Резюме.** У статті проаналізований потенціал інформаційних технологій у вирішенні проблеми інтенсифікації процесу іншомовної підготовки студентів технічних ВНЗ. Розглянуті можливості ІТ у оволодінні іноземною мовою в умовах дефіциту навчальних годин.*

***Ключові слова:** інформаційні технології, іншомовна підготовка, технічний ВНЗ, інтенсифікація навчального процесу*

Постановка проблеми. Процеси глобалізації сучасної економіки, доступність світового досвіду завдяки швидкому розвитку інформаційних технологій потребують відходу від вузьких традиційних траєкторій підготовки інженерних кадрів, розробки нових освітніх стандартів, орієнтованих на сучасні вимоги світового ринку праці.

Відповідно до потреб сучасного виробництва професіограму сучасного інженера складають не тільки спеціальні технічні знання та вміння, але й багато нетрадиційних – гуманітарних якостей і компетенцій. Однією з центральних гуманітарних якостей виступає комунікативна компетенція – здатність інженера до ефективної професійної комунікації. Параметром комунікації в системі вищої технічної освіти виступає, перш за все, володіння як мінімум однією іноземною мовою. Отже, іноземна мова – не тільки освітній елемент інженерної підготовки, передбачений освітньо-професійною програмою (ОПП), а й професійно значущий компонент діяльності, який сприяє просуванню спеціаліста на ринку праці. Іншомовна підготовка майбутніх фахівців технічного профілю – це інтегральний компонент професійної підготовки сучасного інженера. Саме недостатнє володіння іноземною мовою є головною перешкодою інтеграції наших фахівців у світове професійне співтовариство.

Недостатня кількість годин, відведених вивченню іноземної мови у ВНЗ, проблемність створення мовного середовища, різний рівень знань студентів потребують від процесу мовної підготовки інтенсифікації навчальної діяльності студентів та підвищення її комунікативної спрямованості. Вирішенню існуючих проблем, на нашу думку, значною мірою сприяє використання інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інформаційної освіти на пострадянському просторі присвячені роботи таких вчених як Безпалько В., Вербицький А., Гершунський Б., Дегтярьов Ю., Кручиніна Г., Петков В., Полат Є., Розумовський В. та інші. В свою чергу питання удосконалення освітнього процесу з використанням інформаційних та комунікативних технологій вивчали Бовтенко М., Кручиніна Г., Машбіц Є. та ін., проблеми навчання іноземній мові з використанням інформаційних технологій розглянуті у роботах Беляєвої Л., Бичкова О., Булахової Я., Григальчик Є., Денісової Ж., Михайлової О., Сисоєва П. та інших. Проте, незважаючи на наявність наукових розвідок та практичного досвіду впровадження інформаційних технологій в процес іншомовної підготовки студентів, більшість досліджень присвячені лише використанню автентичних Інтернет-ресурсів, організації самостійної роботи студентів, і не враховують реальну кількість годин, яка відведена на вивчення дисципліни у ВНЗ.

Мета статті – проаналізувати навчальний потенціал інформаційних технологій в іншомовній підготовці студентів технічних ВНЗ в умовах дефіциту навчальних годин, відведених на іноземну мову, а також дослідити можливості інтенсифікації навчального

процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес побудови інформаційного суспільства, посилення ролі знання у всіх сферах людської діяльності в повному обсязі вплинули не тільки на освіту, а й на науку в цілому, культуру, охорону здоров'я та інші області життя людини. Інформатизація системи освіти сьогодні виступає одним з пріоритетних напрямків процесу інформатизації суспільства. Під інформатизацією освіти розуміють процес забезпечення сфери освіти методологією, технологією та практикою розробки та оптимального використання сучасних інформаційних та комунікативних технологій, які спрямовані на реалізацію психолого-педагогічних цілей навчання та виховання [7].

Традиційно іншомовна підготовка студентів ВТНЗ спрямована на читання текстів за спеціальністю та їх переклад з використанням словників. Завдання курсу іноземної мови: оволодіти навичками оглядового, інформативного та поглибленого читання на матеріалах оригінальної науково-технічної літератури за фахом; брати участь у бесідах, у ситуаціях офіційного спілкування на загальні та професійні теми; читати та перекладати зі словником на рідну мову оригінальні науково-популярні тексти, а також тексти за фахом; читати без словника літературу за фахом з метою пошуку необхідної інформації; вміти анотувати та реферувати рідною мовою іншомовні періоджерела за фахом.

Знання, уміння, навички з іноземної мови згідно з програмою: володіти лекційним мінімумом однієї з іноземних мов (1200-2000 лексичних одиниць), тобто слів і словосполучень, які мають найбільшу уживаність, семантичну цінність, а також граматичним мінімумом, який вмістить граматичні структури, що необхідні для вивчення усних і письмових форм спілкування; уміти вести іноземною мовою бесіду-діалог загального характеру, користуватися правилами мовного етикету, читати літературу зі спеціальності без словника з метою пошуку інформації, перекладати тексти зі словником, складати анотації, реферати й ділові листи іноземною мовою.

Курс іноземної мови за професійним спрямуванням (ІМПС) у технічному ВНЗ розрахований на 1 рік обов'язкового вивчення та 3 роки вивчення за вибором студента. На першому курсі на вивчення дисципліни відводиться 4 години на тиждень, підсумкова форма контролю – залік у першому семестрі та екзамен у другому. На другому та третьому курсах програмою передбачено також по 4 години на тиждень. На четвертому курсі на вивчення дисципліни відводиться 3 години на тиждень, щодо магістерської підготовки, то тут ІМПС вивчається на протязі другого семестру, а на її вивчення відводиться 2 години на тиждень.

З висновків спеціальних досліджень [1; 4; 6] випливає, що джерелом для накопичення фахового термінологічного словника студентів немовних ВНЗ, а також засобами становлення та розвитку їхньої професійної майстерності виступають тексти за спеціальністю. Тож не можна не погодитися, що фахові тексти задовольняють інформаційно-пізнавальні потреби студентів, служать опорою для стимулювання навчальної мовленнєвої взаємодії студентів на професійну тематику, доповнюють їхні знання з фаху шляхом відтворення та смислової переробки отриманої інформації, розширюють комунікативну спроможність студентів до реального спілкування. Пріоритет в даному випадку віддається істинним автентичним текстам.

У зв'язку з розширенням міжнародних контактів, формуванням єдиного інформаційного простору зростає потреба в спеціалістах технічного профілю, які б могли вирішувати коло проблем, використовуючи іноземну мову самостійно, без перекладача. Але практика показує, що рівень володіння студентами іноземною мовою не відповідає вимогам сучасності. Отже, процес оволодіння мовою повинен утворювати умови для активної пізнавальної діяльності кожного студента.

Працюючи в групах з різним рівнем підготовки студентів викладач змушений вирішувати проблему адаптивності (організувати роботу зі студентами, враховуючи

індивідуальні можливості кожного) та проблему оптимізації навчального процесу, що передбачає одночасну роботу всієї групи. Вирішити дані проблеми можна за допомогою технічних можливостей комп'ютера. Головне правильно відібрати навчальний матеріал. На відміну від традиційного, інтерактивне навчання на основі мультимедійних програм дозволяє реалізувати комплекс методичних, дидактичних, педагогічних і психологічних принципів, робить процес оволодіння мовою більш цікавим та творчим. Мультимедійні курси враховують рівень мовної підготовки та містять завдання різного ступеня складності, а це – добра основа для реалізації принципу індивідуалізації та диференційованого підходу до навчання. Крім того враховується індивідуальний темп роботи кожного студента.

Слід також відзначити, що візуалізація навчального матеріалу сприяє його більш глибокому засвоєнню. Мультимедійні програми одночасно стимулюють у студента декілька каналів сприйняття. В свою чергу, поєднання зорового образу, тексту та звукового ряду представляють великі можливості до комплексного розвитку навичок мовленнєвої діяльності студентів. Цей процес має інтерактивний характер завдяки можливості двобічного зв'язку, діалогу з комп'ютером, можливості отримати корегувальну підказку тощо [5, 13].

Під час навчання студентів технічних ВНЗ ІМПС головним засобом навчання термінології завжди були словники. Сьогодні все частіше використовують комп'ютерні словники. Їх перевага – в компактності, доступності та швидкості.

Під час оволодіння новою термінологією за фахом можна запропонувати студентам електронні словники для створення лексичного зошиту, який також сприяє засвоєнню лексичної сполучуваності [1, 24]. Такий навчальний міні-словник значно сприяє розширенню словникового запасу студентів. Автор підходу (М.Льюїс) пропонує організувати запис наступним чином:

- 1 – слово;
- 2 – транскрипція;
- 3 – переклад рідною мовою;
- 4 – визначення поняття іноземною мовою;
- 5 – переклад використання терміну в контексті;
- 6 – модель сполучуваності;
- 7 – перелік найуживаніших слів для кожної моделі;
- 8 – типові граматичні конструкції;
- 9 – розповсюджені мовні кліше та словосполучення;
- 10 – ідіоми, якщо є.

Комп'ютерні словники мають функцію повнотекстового пошуку. Це дає можливість знайти приклади використання слів або словосполучень у певних статтях іноземною мовою, розташованих у мережі Інтернет.

У більшості словників слова озвучені, що допомагає студентам відпрацювати вимовляння, а викладачам використовувати їх як супроводжувальний матеріал з аудіювання.

Якщо ми розглянемо програми присвячені вивченню іноземної мови, розміщені на різних Інтернет-сайтах, то можемо виділити орієнтацію на три основні види навчальної діяльності: самостійне вивчення запропонованого матеріалу, практичне опрацювання вже вивченого матеріалу, on-line навчання та тестування [6, 234-235].

Сучасна мережа Інтернет дає майбутнім фахівцям можливість не тільки ознайомитись із публікаціями іноземною мовою, а й прийняти участь у обговореннях як на форумах, так і on-line. Матеріали професійних сайтів, довідкові матеріали, віртуальні виставки та електронні бібліотеки представляють собою багатий автентичний матеріал. Це не тільки джерело інформації за спеціальністю іноземною мовою, а й можливість зануритися в іншомовне середовище, яке дуже важко створити в умовах використання традиційних методів навчання.

Спеціально розроблені Інтернет-ресурси дозволяють студентам оволодіти іноземною

мовою використовуючи не тільки інформацію різного змісту та якості, а й отримати її як в аудіо так і в відео формі. Це сприяє розвитку навичок пошуку та переробки інформації, вмінь готувати доповіді та презентації, вирішувати проблеми під час групової роботи або обговорення.

Висновки. З всього вищевикладеного ми бачимо, що перехід системи іншомовної підготовки до активного використання інформаційних технологій неминучий. Перевагами використання ІТ стають доступність Інтернету будь-де, його прийняття студентами. Ще однією перевагою виступає здатність реєструвати, зберігати та аналізувати відповіді студентів, представляти їм у разі необхідності допомогу, здійснювати поетапну наскрізну оцінку знань, визначати прогрес у роботі тощо. Наявність відповідей дає можливість організувати самостійну роботу студентів та здійснити самоконтроль. Але використання ІТ повинно бути системним. Це дасть можливість студентам з різними рівнями підготовки не «випадати» з навчального процесу, а працювати індивідуально. Різноманітність матеріалу, яким забезпечує мережа Інтернет, дозволяє інтенсифікувати процес навчання та підвищити його ефективність. Звичайно, в межах однієї статті неможливо розкрити проблему використання інформаційних технологій в іншомовній підготовці студентів ВТНЗ. Перспективи подальшого пошуку ми бачимо у розробці комплексної інтегративної модульної програми з ІМПС з використанням інформаційних технологій для студентів металургійних спеціальностей різних освітніх рівнів підготовки (бакалавр, магістр).

ЛІТЕРАТУРА

1. Бовтенко М.А. Реализация современных подходов к обучению языку по специальности на основе „жесткой интеграции” учебных программ: иностранный язык, специальность, информационные технологии / М.А. Бовтенко // Проблемы высшего технического образования: межвуз. сб. науч. тр. – Новосибирск: Изд-во НГТУ. – 2001. – Вып 20. – С. 24-29.
2. Велединская С.Б. Иноязычная профессиональная коммуникация как ключевой элемент гуманитарной подготовки инженера будущего / С.Б. Велединская // Вестник ТПУ. – 2008. – № 1. – С. 86-95.
3. Вербицкий А.А. Иноязычные компетенции как компонент общей профессиональной компетенции [будущего] инженера / А.А. Вербицкий // Высш. образование сегодня. – 2007. – № 12. – С. 27-31.
4. Галанова О.А. Иностранный язык в компетентностной модели подготовки магистров / О.А. Галанова // Вестник ТПУ. – 2005. – № 6. – С. 239-343.
5. Григальчик Е.К. Обучаем иначе. Стратегия интерактивного обучения / Е.К. Григальчик, Д.И. Губаревич. – Минск, 2003. – С. 13
6. Мовна освіта: шлях до євроінтеграції: тези доповідей міжнародного форуму / за ред. С.Ю. Ніколаєвої, К. І. Оніщенко. – К.: Ленвіт, 2005. – 290 с.
7. Михайлова Е.Б. Использование информационно-коммуникационных технологий в формировании профессионально-иноязычной компетентности у студентов инженерных специальностей [Текст] / Г.А. Кручинина, Е.Б Михайлова // Научное педагогическое наследие А.П. Беляевой в системе профессионального и инженерно-педагогического образования в России: мат-лы 2 Всерос. науч.-метод. конф. (30 сентября 2008 г.). – Т. 3. – Н.Новгород: ВГИПУ.– 2008. – С. 127-129.
8. Millrood R. English teaching methodology / R.Millrood. – Moscow: Drofa, 2007. – 253 p.

**Е.П. ШЕВЧЕНКО ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО
ИНТЕНСИФИКАЦИИ ПРОЦЕССА ИНОЯЗЫЧНОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ
ВЫСШИХ ТЕХНИЧЕСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ**

Резюме. В статье проанализирован потенциал информационных технологий в решении проблемы интенсификации процесса иноязычной подготовки студентов технических вузов. Рассмотрены возможности ИТ в изучении иностранного языка в условиях дефицита учебных часов.

Ключевые слова: информационные технологии, иноязычная подготовка, технический вуз, интенсификация учебного процесса.

**H.P. SHEVCHENKO. INFORMATION TECHNOLOGIES AS A MEANS OF
INTENSIFICATION OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING PROCESS OF TECHNICAL
UNIVERSITIES STUDENTS**

The summary. Information Technologies potential in the intensification of foreign language learning process of technical universities students is analyzed in the article. The capabilities of Information Technologies in language learning process under conditions of academic hours' shortage are considered.

Key words: information technologies, foreign language learning, technical university, learning process intensification.

Одержано редакцією 06.03.2013 р.